
ANN A L E S
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. XLVIII, 3

SECTIO H

2014

Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Zakład Finansów Korporacji

RADOSŁAW PASTUSIAK, MAGDALENA JASINIAK

*Społeczna odpowiedzialność biznesu w Polsce
na przykładzie aktywności specjalnych stref ekonomicznych*

Corporate social responsibility in Poland on the example of the Special Economic Zones

Słowa kluczowe: CSR, specjalne strefy ekonomiczne

Key words: CSR, special economic zones

Wstęp

Początki koncepcji społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (*Corporate Social Responsibility*) datuje się na lata 90. XX w., kiedy szeroko dyskutowano nad etyką biznesu, a w szczególności nad problemem, przed kim i za co podmioty gospodarcze ponoszą odpowiedzialność [Jastrzębska, 2011, s. 106].

W ostatnich latach kwestie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw nabierają jeszcze większego znaczenia. Coraz więcej organizacji dostrzega, że odpowiedzialność biznesu nie wiąże się z dbałością wyłącznie o czyste środowisko, ale również o ład ekonomiczny i społeczny, a działania powinny być ukierunkowane zarówno na podniesienie rentowności, jak i na dbałość o swoich interesariuszy (klientów, dostawców, pracowników, władze lokalne) [Valiente i in., 2012, s. 25–38]. Stanowi to wkład biznesu w realizację polityki zrównoważonego rozwoju gospodarczego oraz oznacza takie prowadzenie firmy, aby priorytetem było osiągnięcie równowagi między jej efektywnością, dochodowością a interesem społecznym.

CSR zakłada wzajemne relacje między biznesem i organizacjami społecznymi i obejmuje różnorodne działania, takie jak inwestycje w kapitał ludzki, ochrona

środowiska, kształtowanie właściwych relacji z pracownikami, organizacjami pozarządowymi, samorządami terytorialnymi i społecznością lokalną. Podstawowym założeniem CSR jest odpowiedzialne i etyczne postępowanie biznesu względem grup społecznych, na które oddziałuje, z możliwie największym poszanowaniem środowiska przyrodniczego. Na tym aspekcie CSR koncentruje się definicja Komisji Europejskiej, która wskazuje, że CSR to koncepcja, zgodnie z którą przedsiębiorstwa decydują się pomagać w tworzeniu lepszego społeczeństwa i czystszej środowiska naturalnego.

Cel artykułu stanowi pokazanie działań prospołecznych zorganizowanych sieci instytucji gospodarczych, jakimi są zarządzający SSE w Polsce. Postawiono hipotezę, że działania związane ze społeczną odpowiedzialnością biznesu mogą być skutecznie wdrażane przez organizacje gospodarcze mające wpływ na klimat inwestycyjny w skali całego kraju.

1. Społeczna odpowiedzialność biznesu – definicja pojęcia

Do niedawna Komisja Europejska definiowała społeczną odpowiedzialność firm jako „koncepcję, zgodnie z którą przedsiębiorstwa dobrowolnie uwzględniają problematykę społeczną i środowiskową w swojej działalności gospodarczej i stosunkach z zainteresowanymi stronami” [*Green Paper...*, 2001, s. 6–8]. Podkreślano, m.in.:

- konieczność przyjęcia przez firmy większej odpowiedzialności w sprawach społecznych i ochrony środowiska jako jeden z zasadniczych elementów europejskiego modelu społecznego i europejskiej strategii rozwoju,
- potrzebę objęcia społeczną aktywnością przedsiębiorstw takich obszarów jak permanentne kształcenie, równość szans, integracja społeczna,
- związek między społeczną odpowiedzialnością (w tym m.in. działalnością na rzecz eliminowania nierówności, sprawiedliwą polityką wynagradzania) a konkurencyjnością przedsiębiorstwa [Czerwińska, Krzyżanowska, 2010, s. 102].

W związku z odnowieniem strategii unijnej Komisja Europejska syntetycznie definiuje CSR jako „odpowiedzialność przedsiębiorstw za ich wpływ na społeczeństwo” [*Green Paper...*, 2011, s. 7]. Zdaniem Komisji wstępny warunek wypełniania zobowiązań wynikających ze społecznej odpowiedzialności stanowi poszanowanie dla obowiązującego prawodawstwa. Ponadto zadaniem przedsiębiorstw jest zintegrowanie kwestii społecznych, środowiskowych, etycznych i związanych z prawami człowieka oraz problemów konsumentów ze swoją działalnością i przyjętą strategią działania. Integracja ta powinna przebiegać w ścisłej współpracy z zainteresowanymi stronami w celu:

- optymalnego dążenia do wartości wspólnych dla ich właścicieli/udziałowców oraz innych zainteresowanych stron i społeczeństwa jako całości,
- rozpoznawania, zapobiegania i łagodzenia ich możliwych negatywnych skutków [*Green Paper...*, 2011, s. 7].

Warto przy tym zauważyć, że w początkowej definicji CSR podkreślano dobrovolność wdrażania tej koncepcji, w nowej zaś ten element pominięto. Należy wskazać, iż realizacja koncepcji CSR wymaga od przedsiębiorstw prowadzenia konsekwentnych i systematycznych działań, a ich zaniedbanie będzie negatywnie postrzegane przez interesariuszy. Coraz częściej sugeruje się, że współpraca z interesariuszami jest korzystna dla strategicznego zarządzania przedsiębiorstwem [Jastrzębska, 2011, s. 106–107].

2. Wdrażanie koncepcji CSR w przedsiębiorstwach

Wdrażanie koncepcji społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw nie wynika z ustawowego obowiązku. Realizacji tej koncepcji towarzyszą następujące założenia:

- organizacje nawiązują relacje z różnymi interesariuszami, którzy z jednej strony mają istotny wpływ na ich funkcjonowanie, z drugiej – są od nich zależni,
- analiza relacji jest rozpatrywana zarówno w kontekście korzyści osiąganych przez organizację, jak i przez interesariuszy,
- każdy z interesariuszy dąży do maksymalizacji własnych korzyści [Jastrzębska, 2011, s. 106].

Lista narzędzi stosowanych w zarządzaniu społeczną odpowiedzialnością jest długa i ściśle związana z kulturą organizacyjną firmy i profilem działalności. Do najszerzej stosowanych należą:

- kampanie społeczne, czyli działania ukierunkowane na zmianę postaw lub zachowań wybranej grupy odniesienia za pomocą mediów jako nośnika przekazu;
- marketing zaangażowany społecznie (*cause related marketing*) polega na uwzględnianiu w działalności firmy zarówno celów marketingowych, jak i potrzeb społecznych;
- programy etyczne dla pracowników to przedsięwzięcie mające na celu integrowanie pracowników firmy wokół wspólnych wartości;
- nadzór korporacyjny to zespół mechanizmów wykorzystywanych do kontrolowania i koordynowania zachowań różnych mających własne interesy udziałowców, którzy współdziałają z kadrą zarządzającą w celu efektywnej realizacji stawianych przed spółką zadań;
- ekoznakowanie i znakowanie społeczne polega na umieszczaniu na opakowaniach lub etykietach produktów dodatkowych informacji z zakresu ekologicznej lub społecznej odpowiedzialności;
- inwestycje społecznie odpowiedzialne polegają na uwzględnianiu przez analityków giełdowych w analizie przedsiębiorstwa kryteriów oceny możliwości długotrwałego wzrostu wartości spółek na podstawie wyników społecznych i ekologicznych.

Z punktu widzenia przedsiębiorstwa wdrożenie w obszarze zarządzania działań społecznych, środowiskowych, etycznych może nieść ze sobą szereg korzyści. Powinny być one rozpatrywane w perspektywie długofalowej. Są to:

- wzrost zainteresowania inwestorów,
- zwiększenie lojalności konsumentów oraz interesariuszy,
- poprawa relacji ze społecznością i władzami lokalnymi,
- wzrost konkurencyjności,
- podnoszenie poziomu kultury organizacyjnej firmy,
- kształtowanie pozytywnego wizerunku firmy wśród pracowników,
- pozyskanie i utrzymanie najlepszych pracowników.

3. Społeczna odpowiedzialność biznesu w Polsce w świetle badań empirycznych

Zainteresowanie modelem odpowiedzialnego społecznie biznesu wynika przede wszystkim z takich przesłanek jak rozwój społeczeństwa obywatelskiego, koncepcja zrównoważonego rozwoju, samoregulacja biznesu, postępujące procesy globalizacji. Głównym celem przedsiębiorstw działających w Polsce jest poprawa wizerunku firmy oraz budowanie lepszych relacji z otoczeniem. Aby to osiągnąć, menedżerowie podejmują współpracę z organizacjami pozarządowymi w zakresie programów zaangażowania społecznego.

Z badań przeprowadzonych przez Rudzki Inkubator Przedsiębiorczości wynika, że głównymi przyczynami braku działań prospołecznych MŚP jest niedostateczna wiedza, na co wskazuje aż 82% ankietowanych, oraz brak środków finansowych, co stwierdza 64% spośród nich. Dlatego zaangażowanie MŚP w działania prospołeczne ogranicza się do sponsorowania lokalnych inicjatyw, dzięki czemu poprawiają one relacje z lokalną władzą i społecznością. Drugim istotnym czynnikiem wpływającym na ograniczone zainteresowanie MŚP działaniami prospołecznymi jest brak środków, bowiem ich główny problem stanowi walka o przetrwanie na rynku, co wiąże się bezpośrednio z zachowaniem płynności finansowej [*Raport CSR...*, 2008].

Pierwszą w Polsce próbą szacowania korzyści ekonomicznych z wdrożenia koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu i etyki biznesu są badania zrealizowane w ramach projektu „Zatrudnienie Fair Play. Promocja kultury przedsiębiorczości i etyki rynku pracy” w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego [Kulawczuk, 2007, s. 59]. Jednym z istotnych założeń badania było m.in. pozyskanie wiedzy w zakresie korzyści, jakie w wyniku stosowania CSR uzyskały od respondentów przedsiębiorstwa, które nie tylko deklarują stosowanie tych zasad, ale również były w stanie udowodnić, że rzeczywiście się nimi kierują.

Z badań wynika, że w stosunku do firm, które nie wdrożyły CSR, przedsiębiorstwa z grupy CSR charakteryzują się:

- lepszą bieżącą płynnością finansową,
- wyższym poziomem rentowności majątku,
- większą wydajnością kadry,
- nieco wyższym poziomem rentowności sprzedaży (przy przeciętnie niższych przychodach ze sprzedaży).

Ponadto przedsiębiorstwa z grupy CSR zapewniają znacznie więcej korzyści swoim pracownikom, m.in. wyższe o ponad 39% wynagrodzenia brutto, większe o 37% świadczenia społeczne oraz bardziej terminowo w porównaniu z pozostałymi przedsiębiorstwami wypłacają wynagrodzenia [Kulawczuk, 2007, s. 72–81].

4. Rola zarządzających SSE we wspieraniu koncepcji CSR w Polsce

Uwzględnianie interesów społeczności lokalnej ma szczególne znaczenie w przypadku inwestowania w regionie, w którym inwestycje korzystają z dodatkowych przywilejów przyznawanych przez państwo, np. w formie pomocy publicznej. W Polsce przykładem mogą być specjalne strefy ekonomiczne. Przedsiębiorca inwestujący w takiej strefie – korzystający z preferencyjnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej – powinien uwzględniać interes lokalnego środowiska, w którym inwestuje, aby społeczności lokalnej niejako wynagrodzić otrzymanie tych przywilejów albo udogodnień [Bernatt, 2009, s. 49].

SSE silnie oddziałują na otoczenie społeczno-gospodarcze poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, które są źródłem dochodów pracowników, zwiększających siłę nabywczą ludności. Prowadzi to do rozwoju firm zaspokajających potrzeby konsumpcyjne pracowników oraz ich rodzin. Im więcej ludzi ma pracę na skutek powstania nowych firm lub rozwoju istniejących oraz im więcej oni zarabiają, tym silniejszy jest popyt konsumpcyjny, który przekłada się na rozwój firm obsługujących, czyli dochodowe efekty mnożnikowe. W praktyce SSE realizują wiele zadań, które mają na celu poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej regionu, poprzez program tzw. dobrych praktyk – głównie za sprawą innowacyjnych projektów, mających dużą szansę na realizację w gminach i regionach. Dobre praktyki stanowią praktyczne rozwiązania konkretnych problemów, z którymi borykają się przedsiębiorcy funkcjonujący w SSE, i przynoszą określone, pozytywne rezultaty. Projekty te są zainicjowane przez specjalne strefy ekonomiczne, natomiast w gruncie rzeczy dotyczą problemów społeczno-gospodarczych regionów, w których funkcjonują. Wykorzystując dane pozyskane dzięki badaniu ankietowemu zarządzających SSE, zamieszczonych w tabeli 2, można wnioskować o dużym zaangażowaniu zarządzających SSE w pomoc i wsparcie dla lokalnych społeczności. Istnieje kilka kierunków realizowanych inicjatyw. Są to między innymi wsparcie działań kulturowych, odnowienie architektury, współpraca ze szkolnictwem, wspieranie wydarzeń lokalnych.

Działania SSE są ukierunkowane również na realizację celów i pomoc przedsiębiorcom we wdrażaniu społecznej odpowiedzialności biznesu i promowania

współpracy między firmami. W gruncie rzeczy sprzyjają one krzewieniu postaw prospołecznych, a także wpływają na konkurencyjność przedsiębiorstw. Zadowolenie pracowników, ograniczanie ryzyka, ochrona środowiska to tylko niektóre korzyści wynikające z CSR. Ciekawym oraz innowacyjnym pomysłem jest tworzenie federacji przedsiębiorstw społecznie odpowiedzialnych, które skupiają przedsiębiorców funkcjonujących w SSE i kultywujących ideę odpowiedzialnego biznesu. W tabeli 1 zebrano uśrednione wydatki, które ogółem w latach 2000–2012 zarządzający SSE ponieśli na CRS.

Tabela 1. Uśrednione wydatki na CSR zarządzających SSE w Polsce w latach 2000–2012 (w zł)

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Szacunkowe wydatki łączne	161 350,0	140 175,0	95 025,0	170 100,0	359 625,0	386 400,0	772 450,0

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Szacunkowe wydatki łączne	1 807 925,0	2 019 850,0	1 684 025,0	1 758 169,0	1 877 277,5	1 516 945,5

Źródło: obliczenia własne.

Na zaangażowanie zarządzających SSE w działania społecznej odpowiedzialności biznesu wskazują znaczne kwoty, jakie są corocznie przeznaczane na te cele, przy zachowaniu trendu wzrostowego. Świadczy to o dużej świadomości roli, jaką odgrywają SSE w społecznościach lokalnych.

Zakończenie

Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce zostały powołane w celu stworzenia odpowiedniego klimatu dla inwestorów szukających atrakcyjnych lokalizacji. Z tego zadania wywiązywały się i wywiązują bardzo dobrze. Tymczasem znaczenie SSE dla rozwoju lokalnych społeczności wzrosło. Zaangażowanie zarządzających SSE oraz samych przedsiębiorstw w strefach już dawno wyszło poza sztywne wymogi wynikające z realizowania inwestycji w strefie. Dziś SSE to organizacja, która wielowymiarowo oddziałuje na społeczność lokalną, nie tylko tworząc miejsca pracy, przysparzając dochodów samorządom, ale także aktywnie wspierając społeczność lokalną w takich dziedzinach jak wydarzenia kulturalne, odnawianie architektury czy wsparcie edukacji. Tym samym cel artykułu został zrealizowany, a w świetle przytoczonych danych i argumentów postawiona hipoteza jest prawdziwa.

Bibliografia

1. Bernatt M., *Spoleczna odpowiedzialność biznesu. Wymiar konstytucyjny i międzynarodowy*, Wydawnictwo Naukowe, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2009.
2. Czerwińska K., Krzyżanowska K., *Spoleczna odpowiedzialność przedsiębiorstw*, Oeconomia. Acta Scientiarum Polonorum, 9 (2) 2010, SGGW, Warszawa 2010.
3. *Green Paper. Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility*, COM (2001) 366 final, Brussels, 18.7.2001, http://ec.europa.eu/green-papers/index_pl.htm#2001 (dostęp: 20.05.2014).
4. <http://www.mg.gov.pl/Wspieranie+przedsiębiorczosci/Zrownowazony+rozwoj/Spoleczna+Odpowiedzialnosc+Przedsiębiorstw+CSR/Inicjatywy+miedzynarodowe> (dostęp: 20.05.2014).
5. Jastrzębska E., *CSR a kryzys*, [w:] Z. Pisz, M. Rojek-Nowosielska (red.), *Spoleczna odpowiedzialność organizacji. Metodyka, narzędzia, ocena*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 156, Wrocław 2011.
6. Kulawczuk P., Bąk M., Bednarz P., Rataj R., Szcześniak A., Zając P., *Analiza korzyści ekonomicznych ze stosowania zasad społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR) w polskich przedsiębiorstwach*, [w:] P. Kulawczuk, A. Poszewicki (red.), *Wpływ społecznej odpowiedzialności biznesu i etyki biznesu na zarządzanie przedsiębiorstwami*, IBnDiPP, EQUAL, Warszawa 2007.
7. *Odnowiona strategia UE na lata 2011–2014 dotycząca społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw*, COM (2011) 681, Bruksela, 25.10.2011.
8. *Raport CSR Rudzkiego Inkubatora Przedsiębiorczości, społeczna odpowiedzialność biznesu – CSR w małym i średnim przedsiębiorstwie – obecna pozycja i przyszłe trendy*, Ruda Śląska 2008.
9. Valiente J.M.A., Ayerbe C.G., Figueras M.S., *Social responsibility practices and evaluation of corporate social performance*, "Journal of Cleaner Production" 2012, 35.

Załączniki

Tabela 2. Praktyka odpowiedzialnego biznesu w polskich strefach ekonomicznych

Specjalna strefa ekonomiczna	Przykład	
Łódzka SSE	Program „Strefa Dzieciom”	Wspólnie z łódzką Caritas, inwestorami i partnerami biznesowymi organizuje imprezę charytatywną z okazji świąt Bożego Narodzenia.
	Adaptacja i rozbudowa zespołu budynków pofabrycznych XIX-wiecznej fabryki Ludwika Grohmana	Cele biurowe i usługowe ŁSSE.
	Rewitalizacja kompleksu ŁSSE i budynku byłej hydroforni przyfabrycznej przy ul. Tymienieckiego 22/24	Tworzenie przestrzeni kulturalnej miasta Łodzi.
	Program „Art Strefa”	Promowanie wydarzeń kulturalnych w Łodzi.

Specjalna strefa ekonomiczna	Przykład	
Łódzka SSE	Pikniki u Grohmana Cykl plenerowych koncertów z muzyką na żywo wzorem fabrykanckiej Łodzi.	
	Projekt „Strefa Edukacji”	Polepszenie sytuacji na regionalnym rynku zatrudnienia, wspieranie i promowanie szkolnictwa zawodowego w województwie w celu dopasowania potrzeb pracodawców i inwestorów do podaży na rynku pracy.
	Zaangażowanie w akcję „Młodzi w Łodzi”	Celem jest zachęcanie młodych ludzi do wiązania swojej przyszłości z Łodzią oraz zwiększenie liczby kandydatów na studia na kierunkach preferowanych przez pracodawców z regionu.
	Wyróżnienia dla firm realizujących ideę CSR Nagroda im. Henryka Grohmana	
Legnicka SSE	Wspieranie działalności teatrów	Promowanie wśród przedsiębiorstw działających w strefie organizowanych wydarzeń kulturalnych, jak również wspieranie takich wydarzeń na poziomie regionalnym i lokalnym.
	Wspieranie edukacji – „Szkolnictwo zawodowe dla przemysłu”	Jako modelowe zaprezentowano dobre praktyki symbiozy przedsiębiorców ze szkołami zawodowymi.
	Seminaria dla inwestorów SSE	
	Współpraca ze stowarzyszeniami	Organizacja spotkań biznesowych promujących ważne wydarzenia o charakterze lokalnym.
Mielecka SSE	Wspieranie działalności artystycznej	Partycypacja finansowa w Międzynarodowym Festiwalu Muzycznym w Mielcu.
	Wspieranie edukacji	Organizacja tzw. drzwi otwartych strefy organizowanych dla młodzieży szkolnej i akademickiej. Współpraca z instytucjami szkolącymi w otoczeniu w zakresie profilowania rynku pracy.
	Partycypacja w tworzeniu strategii rozwoju miasta, powiatu.	
	Wsparcie finansowe w dziedzinie ochrony zdrowia.	
	Poprawa dobrostanu społecznego poprzez tworzenie miejsc pracy w firmach pozyskiwanych do strefy.	
	Działania sprzyjające integracji i synergii w regionie.	
	Pozyskiwanie projektów przyjaznych środowisku.	
Stwarzanie warunków rozwoju i poprawy konkurencyjności firm.		

Specjalna strefa ekonomiczna	Przykład	
Mielecka SSE	Rozwój infrastruktury otoczenia biznesowego.	
	Integracja środowisk biznesowych w strefie.	
Starachowicka SSE	Wspieranie działalności artystycznej	Współfinansowanie koncertów jubileuszowych, imprez plenerowych, koncertów.
	Wspieranie edukacji	Organizacja szkoleń dla przedsiębiorców, współudział w tworzeniu bazy dydaktycznej Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Starachowicach, konferencje, współfinansowanie Świętokrzyskiego Konkursu Wiedzy z Rachunkowości.
	Członkostwo w Świętokrzyskim Klastrze Producentów Branży Metalowej i Odlewniczej Metal-Cast	Celem inicjatywy jest m.in. tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorstw z branży metalowej, maszynowej, odlewniczej i związanych z nimi usług badawczo-rozwojowych.
	Członkostwo w Krajowej Izbie Gospodarczej.	
	Organizacja turniejów piłki nożnej.	
Katowicka SSE	Rekrutacja do programu „Mama w Strefie Szansy” – II edycja”.	Celem programu jest aktywizacja zawodowa kobiet zamieszkałych w Tychach, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tychach, które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia.
	„Silesia Automotive”	Inicjatywa na rzecz przedsiębiorstw działających w branży motoryzacyjnej i instytucji z nią współpracujących. Wizją jest wykreowanie województw śląskiego i opolskiego jako środkowoeuropejskiego regionu kompetencji branży motoryzacyjnej.
Kostrzyńsko-Słubicka SSE	Mecenat nad XVII Przystankiem Woodstock.	
	Współfinansowanie koncertów znanych i cenionych zespołów muzycznych i wokalistów oraz przedstawień teatralnych i kabaretowych.	
	Projekt „Działaj odpowiedzialnie”	Promowanie idei społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.
	Komputery dla gimnazjalistów	Zakup komputerów osobistych i tablic interaktywnych dla kostrzyńskich gimnazjów.
	II regaty inwestorów – Investors Mini Race 2013	Impreza integracyjna dla inwestorów i eksporterów.
Krakowska SSE	Strategia Inteligentnego Krakowa	Zbudowanie strategii rozwoju zakładającej wykorzystanie nowoczesnych technologii w najważniejszych obszarach zarządzania miastem.

Specjalna strefa ekonomiczna	Przykład	
Krakowska SSE	Małopolski Festiwal Innowacji	Promocja własnej oferty, idei oraz projektów. Podczas targów odbyły się liczne rozmowy, spotkania i dyskusje, które w przyszłości umożliwią nawiązanie współpracy między różnymi firmami oraz instytucjami.
	Warsztaty „Od pomysłu do biznesu”	Warsztaty dla start-upów, ich uczestnicy mają okazję m.in. poznać narzędzia wspierające zarządzanie biznesem, stworzyć uporządkowaną wizję i schemat funkcjonowania biznesu oraz przygotować się do profesjonalnej prezentacji przed inwestorami.
	Artbuzz w Krakowie	Konferencja poświęcona filarom współczesnych mediów: grafice, produkcji filmowej oraz nowym technologiom.
Pomorska SSE	Wspieranie działalności artystycznej	Wspieranie wydarzeń kulturalnych połączonych z kampaniami społecznymi oraz aktywizujących rozwój artystyczny najmłodszych.
	InnoDoktorant – stypendia dla doktorantów	Program stypendialny dla pomorskich doktorantów, których badania są ukierunkowane na rozwój innowacyjności gospodarczej Pomorza.
	Tworzenie infrastruktury dla instytucji naukowych na terenie GPNT.	
	Wspieranie działań oraz instytucji charytatywnych, takich jak „Zeszyt dla Ucznia”, Fundacja Edukacyjna im. prof. Romana Czarneckiego, Gdańsk Business Week, Festyn „Teraz Twój Ruch”.	
	Zapewnienie stałego dialogu i prowadzenie aktywnego monitoringu potrzeb środowiska naukowego i biznesu w dziedzinie usług proinnowacyjnych.	
Ślupska SSE	Organizacja szkoleń dla przedsiębiorców, JST, administracji państwowej, szkół, instytucji otoczenia biznesu.	
	Zajęcia z robotyki dla dzieci	Nauka praktycznego zastosowania matematyki, mechaniki oraz robotyki.
	Promocja źródeł energii odnawialnej	Organizacja konferencji i seminariów dotyczących energii odnawialnych.
Tarnobrzaska SSE	Odrestaurowanie zamku będącego perłą polskiej architektury renesansowej oraz laureatem wielu nagród i wyróżnień.	

Specjalna strefa ekonomiczna	Przykład	
Warmińsko-Mazurska SSE	Roczne kursy językowe dla biznesu	Profesjonalne kursy języka angielskiego, niemieckiego lub rosyjskiego uwzględniające potrzeby zawodowe słuchaczy i obejmujące zagadnienia związane z międzynarodową wymianą handlową oraz informacyjną, ze szczególnym uwzględnieniem praktycznego stosowania języka obcego w wykonywanej pracy zawodowej.
	Warsztaty profesjonalnej sprzedaży	Warsztaty są przeznaczone dla osób, których praca zawodowa wiąże się z szeroko pojętą sprzedażą i które chcą zdobyć lub uzupełnić kwalifikacje z zakresu technik sprzedaży, pozyskiwania klientów, organizowania spotkań biznesowych i prezentacji produktu.
Suwalska SSE	Medal europejski dla Suwalskiej SSE.	
Kamiennogórska SSE	Wspieranie inicjatyw społecznych	Dni Kamiennej Góry (sponsor tytularny), Dni Lubania, Święto Mleka (Kamienna Góra), XVI Lwóweckie Lato Agatowe, Dni Gminy Nowogrodzice „Garniec Miodu”, Obchody Międzynarodowych Targów Chleba w Jaworze.
	Wsparcie klubów sportowych	Ludowy Klub Sportowy „Dragon” Miszkowice, Ludowy Klub Sportowy „Amfibolit” Leszczyniec-Ogorzelec, Klub Sportowy „Chelmsko – 1946”, Ludowy Klub Sportowy „Victoria” Czadrów.
	Wspieranie restauracji architektury	Parowozownia w Lubaniu.
Wałbrzyska SSE	Wspieranie działalności artystycznej	Koncert dziękczynny za beatyfikację papieża Jana Pawła II, XIV Jeździeckie Mistrzostwa Gwiazd w Zakrzowie, „Teatr za Jeden Uśmiech” – przedstawienie dla małych pacjentów ze Szpitala im. Sokołowskiego w Wałbrzychu, Sponsoring XI Dolnośląskiego Festiwalu Zupy w Jedlinie-Zdroju.
	Wspieranie edukacji i sportu	Patronat IX edycji Zawodów „Polska Biega z Invest-Park” – propagowanie aktywnego trybu życia wśród mieszkańców Wałbrzycha, współorganizacja Mistrzostw Biegów Górskich Powiatu Kłodzkiego o Puchar „Koniczynki” – Ludowy Klub Sportowy „Iskra” Jaskowa, sponsoring Pucharu Świata w Trialu Rowerowym – OSiR Wałbrzych, wsparcie zawodów konnych Strzegom Horse Trials o zasięgu międzynarodowym – LKS „Stragona” Strzegom.

Źródło: opracowanie własne.

Corporate social responsibility in Poland on the example of the Special Economic Zones

The purpose of this article is to show CSR activities organized by SEZs in Poland. The hypothesis is that the resources and activities related to corporate social responsibility implemented by the SEZs in Poland are among the largest and most effectively used in CSR in the whole country. To achieve the objective, the survey was used, in which the managing SEZs emphasized by their achievements in the field of CSR and costs. The data collected indicate that the actions of management zones in Poland are among the most serious, concerted action in the field of CSR, implemented on many levels. Their impact on local communities is very large, and the value of the assistance reaches hundreds of thousands of zlotys per year.

"Artykuł został opracowany w ramach projektu finansowanego z Narodowego Centrum Nauki, pt. Efektywność Specjalnych Stref Ekonomicznych, UMO-2013/09 / B / HS4 / 01514"